

Ιγνάσιο Ραμονέ, *Εκατό ώρες με τον Φιντέλ*.
Βιογραφία σε δυο φωνές, Πατάκης, Αθήνα 2007

Η έκδοση της συζήτησης –διάρκειας εκατό ωρών– ανάμεσα στο διευθυντή της παρισινής *Le Monde Diplomatique*, Ιγνάσιο Ραμονέ και τον Φιντέλ Κάστρο έχει ένα ξεχωριστό και έντονο ενδιαφέρον –κατά τη γνώμη μας– για δύο, τουλάχιστον, λόγους: α) Γιατί ο διάλογος γίνεται με την ηγετική φυσιογνωμία μιας από τις σημαντικότερες και γοητευτικότερες επαναστατικές περιπέτειες του

δεύτερου μισού του εικοστού αιώνα. Πρόκειται για μια εμπειρία που με την έκρηξη και την ανεπανάληπτη διαδρομή της υπήρξε πηγή έμπνευσης –και συνεχίζει να είναι τουλάχιστον στη λατινοαμερικανική ήπειρο– για τα επαναστατικά εγχειρήματα που γεννήθηκαν πέραν της λατινοαμερικανικής ηπείρου. β) Γιατί ο διάλογος δεν έγινε υπό την ηγεμονία των ασφυκτικών και παραπλανητικών κανόνων της διπλωματικής

αβρότητας, αλλά «άνευ όρων και ορίων» όπως θα έλεγε και ο Εμπειρικός.

Επεκτάθηκε σε όλες τις όψεις –πρωτεύουσες και δευτερεύουσες– της κουβανικής επανάστασης, σ' όλα τα επίπεδα που συνδέονται με την οργάνωση και λειτουργία της κουβανικής κοινωνίας: οικονομία, πολιτική, ιδεολογία, πολιτισμός, καθημερινή ζωή, διαπροσωπικές σχέσεις, γραφειοκρατία, αλλοτρίωση, κ.ά. Ο εν λόγω διάλογος δε χαρακτηρίζεται ούτε από διάθεση αγιογράφησης της προσωπικότητας του Φιντέλ Κάστρο, ούτε από επιδίωξη εξωραϊσμού ή συγκάλυψης της κουβανικής πραγματικότητας. «Λίγοι άνθρωποι –σύμφωνα με τον Ραμονέ– έχουν γνωρίσει τη δόξα του να μπουν ζωντανόι στην ιστορία και στο θρόνο. Ο Φιντέλ είναι ένας από αυτούς. Είναι το τελευταίο “ιερό τέρας” της διεθνούς πολιτικής. Ανήκει σ' εκείνη τη γενιά μυθικών επαναστατών –του Νέλσον Μαντέλα, του Χο Τσι Μινχ, του Πατρίς Λουμούμπα, του Τσε Γκεβάρα, του Κάρλος Μαρικέλα, του Καμίλο Τόρες– οι οποίοι ακολουθώντας το ιδανικό της δικαιοσύνης, ρίχτηκαν τα χρόνια μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο στην πολιτική δράση με τη φιλοδοξία και την ελπίδα ν' αλλάξουν έναν κόσμο ανισοτήτων και διακρίσεων, που σηματοδεύταν από την έναρξη του ψυχρού πολέμου μεταξύ Σοβιετικής Ένωσης και Ηνωμένων Πολιτειών. Όπως και χιλιάδες διανοούμενοι και προοδευτικοί σ' όλο τον κόσμο, ανάμεσά τους ακόμα και οι πιο ευφείς, η γενιά εκείνη πίστευε ειλικρινά ότι ο κομμουνισμός προοικονιζόταν ένα λαμπρό μέλλον και ότι η αδικία, ο ρατσισμός και η φτώχεια μπορούσαν να εξαφανιστούν από προσώπου γης σε λιγότερο από μια δεκαετία».

Τα θέματα που ανακινούνται στις ερωτήσεις που θέτει ο διευθυντής της γαλλικής εφημερίδας είναι πάρα πολλά και εξαιρετικού ενδιαφέροντος. Λόγω του περιορι-

σμένου χώρου που έχουμε στη διάθεσή μας, θα σταθούμε σε μερικά από αυτά όπως τα αποτυπώνει με την πένα του ο ίδιος ο Ραμονέ. Πρώτο: το ζήτημα των πολιτικών ελευθεριών και της ελευθερίας της γνώμης. Αντιδρώντας στις συνεχείς επιθέσεις που προέρχονται από το εξωτερικό, το καθεστώς υποστήριξε στο εσωτερικό της χώρας τη μέγιστη ενότητα. Γι' αυτό οι ετήσιες εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας επικρίνουν τη στάση των αρχών στο ζήτημα των ελευθεριών.

Αυτές οι επικριτικές εκθέσεις, όμως, δε σημειώνουν περιπτώσεις σωματικών βασανιστηρίων στην Κούβα, όπως στο σύγχρονο Άουσβιτς του Γκουαντάναμο, εξαφανίσεων, πολιτικών δολοφονιών ή καταστολής διαδηλώσεων δια της βίας από τις κρατικές δυνάμεις. Ούτε έχει καταγραφεί σε σάραντα έξι χρόνια Επανάστασης καμία λαϊκή εξέγερση εναντίον του καθεστώτος. Ενώ σε ορισμένες κοντινές χώρες που θεωρούνται «δημοκρατικές» –Γουατεμάλα, Ονδούρα, Δομινικανή Δημοκρατία, Μεξικό, κι ως μη μιλήσουμε για την Κολομβία– συνδικαλιστές, αντίπαλοι, δημοσιογράφοι, δήμαρχοι, ιερείς, εξακολουθούν να δολοφονούνται ατιμώρητα, χωρίς αυτά τα συνήθη εγκλήματα να προκαλούν υπερβολική συγκίνηση στα διεθνή μέσα ενημέρωσης.

Δεύτερο: Στα παραπάνω θα πρέπει να προσθέσουμε ότι αυτές οι χώρες και η πλειονότητα των φτωχών κρατών του κόσμου χαρακτηρίζονται από: τη μόνιμη παραβίαση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων εκατομμυρίων πολιτών: τη σκανδαλώδη παιδική θνησιμότητα, τον αναλφαβητισμό, τους άστεγους, τους ζητιάνους, τα παιδιά του δρόμου, τις παραγκουπόλεις, τα ναρκωτικά, την εγκληματικότητα... Φαινόμενα άγνωστα ή σχεδόν ανύπαρκτα στην Κούβα. Παρά τη συνεχή εξωτερική παρενόχληση, αυτή η μικρή χώρα, σημείωσε αναμφίβολες επιτυχίες στον

τομέα της ανθρώπινης ανάπτυξης: κατάρτιση του ρατσισμού, χειραφέτηση της γυναίκας, εξάλειψη του αναλφαριθμητισμού, δραστητική μείωση της παιδικής θνησιμότητας, ανύψωση του γενικού πολιτιστικού επιπέδου. Σε ζητήματα παιδείας, ιατρικής έρευνας και αθλητισμού, η Κούβα έφτασε σε επίπεδα που την τοποθετούν στην ομάδα των πιο αποτελεσματικών χωρών.

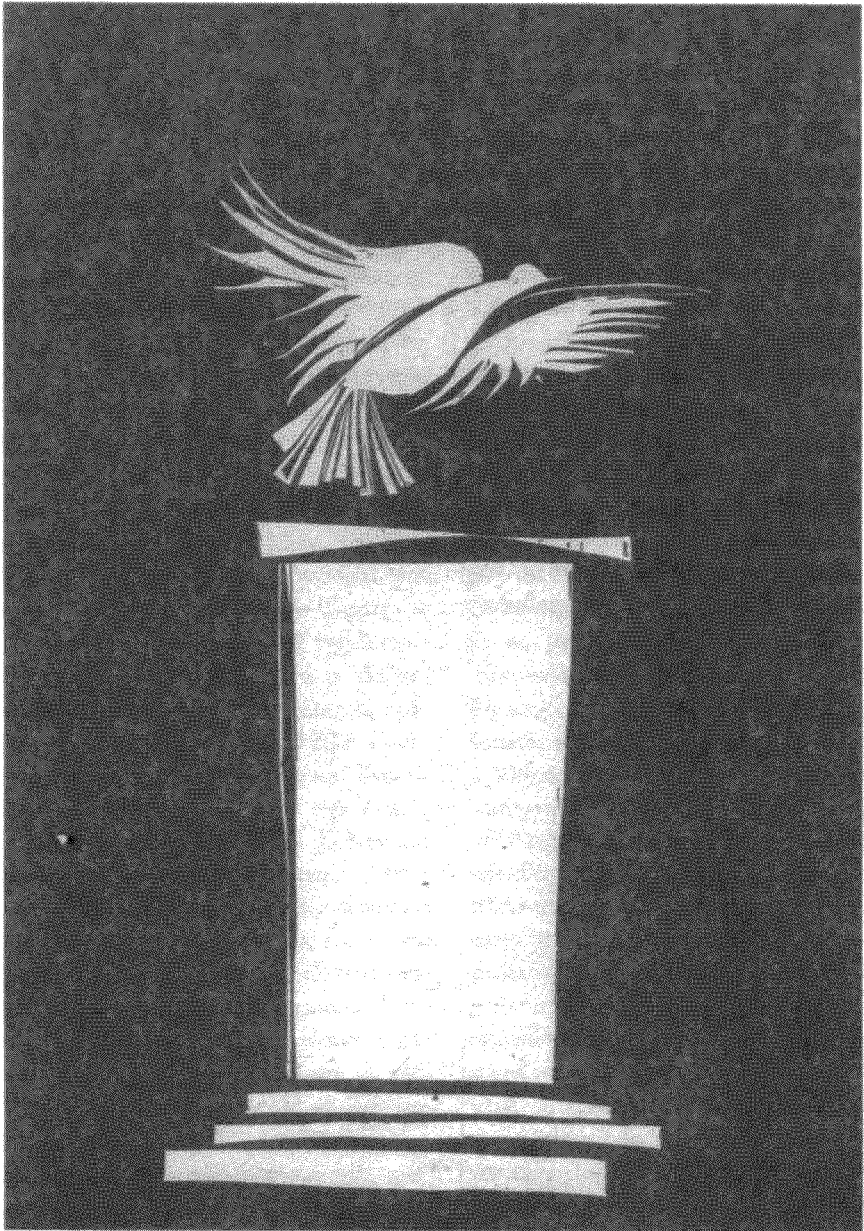
Τρίτο: Είναι ανύπαρκτη επίσης και η επίσημη προσωπολατρεία. Δεν υπάρχει κανένα επίσημο πορτρέτο, ούτε άγαλμα, ούτε νόμισμα, ούτε λεωφόρος, ούτε κτίριο, ούτε μνημείο αφιερωμένο στον Φιντέλ Κάστρο, ούτε σε κανέναν από τους εν ζωή ηγέτες της επανάστασης.

Τέταρτο: Τι θα γίνει όταν φύγει από φυσικά αίτια ο Κουβανός Πρόεδρος; Είναι προφανές ότι θα σημειωθούν αλλαγές αφού κανείς στη δομή της εξουσίας δε διαθέτει το κύρος του. Ένα κύρος που του δίνει η τετραπλή ιδιότητά του ως ιδρυτή του Κράτους, θεωρητικού της Επανάστασης, νικηφόρου στρατιωτικού ηγέτη, και καθοδηγη-

τή, εδώ και σαράντα έξι χρόνια της πολιτικής της Κούβας. Ορισμένοι αναλυτές προλέγουν ότι, όπως έγινε στην Ανατολική Ευρώπη μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου, το σημερινό καθεστώς θα καταρρεύσει πολύ γρήγορα. Κάνουν λάθος. Είναι ελάχιστα πιθανό να δούμε στην Κούβα αλλαγή παρόμοια με εκείνη της Ανατολικής Ευρώπης. Παρ' ότι οι αντίπαλοι του Φιντέλ Κάστρο δεν το παραδέχονται, η αφοσίωση της πλειονότητας των Κουβανών στην Επανάσταση αποτελεί πολιτική πραγματικότητα.

«Είτε αρέσει είτε όχι σ' αυτούς που τον κακολογούν, ο Φιντέλ Κάστρο έχει μια θέση κρατημένη στο όνομά του στο παγκόσμιο πάνθεον των μορφών που αγωνίστηκαν με τη μεγαλύτερη αποφασιστικότητα για την κοινωνική δικαιοσύνη και επέδειξαν μεγαλύτερη αλληλεγγύη υπέρ των καταπιεσμένων της γης».

Δ. Δημητούλης

Αρισ Κομιανού, Σύνθεση Νο 134, 1981